

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи
Олександр ГОЛОВКО

“ _____ ” _____ 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Філософсько-політичні виміри ідеї Європи
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва)
спеціальність	<u>033 Філософія</u> (шифр і назва)
освітня програма	<u>Європейські студії</u> (шифр і назва)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова/за вибором)
факультет	<u>філософський</u>

2022 / 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету

Протокол № 5 від 24 червня 2022 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада, кандидат філософських наук, доцент Толстов Іван Вікторович

Програму схвалено на засіданні кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

Протокол № 12 від 10 червня 2022 року

Завідувач кафедри теоретичної і практичної філософії
імені професора Й.Б.Шада

підпис

Олег ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Програму погоджено з гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми

підпис

Наталія ЗАГУРСЬКА

Ім'я, прізвище

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від 15 червня 2022 року № 10

Голова науково-методичної комісії
філософського факультету підпис

Сергій ГОЛКОВ

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: ознайомлення з філософськими та політичними цінностями європейської цивілізації; основними етапами формування ідеї об'єднаної Європи; аналіз впливу ідеї Європи на євроінтеграційні практики в Україні; формування навичок міждисциплінарного аналізу, ведення наукової полеміки. Актуалізувати набуті знання з історії Європи, історії античної і середньовічної філософії, аксіологічних засад європейської цивілізації.

Створити підґрунтя для вивчення дисциплін: «Теорія і практики європейської інтеграції», «Ідея свободи в європейській філософії».

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

формування фахових компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми «Європейські студії»:

- Уміння аналізувати актуальні проблеми сучасності, використовуючи знання європейських цінностей
- Знання філософсько-політичних засад ідеї Європи та розуміння специфіки, векторів європейської інтеграції
- Навички ведення фахового діалогу зі світоглядних, політичних проблем, філософських засад європейської інтеграції
- Уміння використовувати набуті знання в практиці гнучкої інтеграції України в європейське суспільство, зокрема в європейській освітній простір.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі контрольна робота	
56 год.	104 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати: методикау історичних і соціокультурних досліджень, основні етапи і принципи формування європейської цивілізації, формування єдиного європейського простору, специфіку різноманітних культурних практик; *вміти:* застосовувати методологію міждисциплінарного дослідження, вести полеміку з проблемних питань, аналізувати актуальні проблем сучасності та минулого в контексті європейської історії, застосовувати набуті знання в практичній навчальній і науковій діяльності; демонструвати здатність критичної оцінки і прогнозування суспільно-політичних і культурних подій та явищ; ефективною та плідною комунікативною взаємодією з філософською, науковою спільнотою з питань соціокультурних засад ідеї Європи та європейської інтеграції.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1 Ретроспектива генези ідеї Європи.

Тема 1. Історичний розвиток ідеї Європи: від Античності до Середньовіччя.

Тема 2. Буржуазні революції та ідея Європи.

Тема 3. Уроки комунізму, фашизму, нацизму як каталізатори становлення об'єднаної Європи.

Тема 4. Події, що сформували Європу після 1945 року. Визначення ідеї Європи.

Розділ 2. Філософські виміри ідеї Європи.

Тема 5. Європейський гуманізм та його зв'язок з ідеєю Європи.

Тема 6. Свобода, рівність, братерство як мікрокосм європейських цінностей.

Тема 7. Концепти вічного миру Ж. Ж. Руссо, П. Прудона, І. Канта як спроби об'єднати Європу.

Тема 8. Традиція проти розуму, виживання проти самовираження: аналіз європейських цінностей на основі «Світового дослідження цінностей» (World Values Survey, WVS).

Розділ 3. Політичні виміри ідеї Європи

Тема 9. Верховенство права як основний принцип легітимації сучасної європейської політики.

Тема 10. Європейська ідея держави всезагального добробуту: лібералізм і соціальна держава.

Тема 11. Основні інституції Європейського союзу: Європейська Рада, Рада Міністрів, Єврокомісія, Європарламент, Суд ЄС.

Тема 12. Політика ЄС щодо громадянського суспільства.

Розділ 4. Україна і Європа

Тема 13. Угода про асоціацію як основа відносин ЄС з Україною.

Тема 14. Зона вільної торгівлі між ЄС та Україною.

Тема 15. Безвізовий режим між Україною та ЄС: виклики та перспективи.

Теми 16. Сценарії, проблеми і фактори майбутнього європейської інтеграції України.

3. Теми семінарських занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розділ 1. Тема 2. Буржуазні революції та ідея Європи.	2
2	Тема 3. Уроки комунізму, фашизму, нацизму як катализатори становлення об'єднаної Європи	2
3	Тема 4. Події, що сформували Європу після 1945 року. Визначення ідеї Європи.	4
4	Розділ 2. Тема 6. Свобода, рівність, братерство як мікрокосм європейських цінностей.	4
5	Тема 7. Концепти вічного миру Ж. Ж. Руссо, П. Прудона, І. Канта як спроби об'єднати Європу.	4
6	Тема 8. Традиція проти розуму, виживання проти самовираження: аналіз європейських цінностей на основі «Світового дослідження цінностей» (World Values Survey, WVS).	2
7	Розділ 3. Тема 9. Верховенство права як основний принцип легітимації сучасної європейської політики.	4
8	Тема 10. Європейська ідея держави всезагального добробуту: лібералізм і соціальна держава.	2
9	Тема 12. Політика ЄС щодо громадянського суспільства.	2
10	Розділ 4. Тема 13. Угода про асоціацію як основа відносин ЄС з Україною.	2
11	Тема 14. Зона вільної торгівлі між ЄС та Україною.	2
12	Тема 15. Безвізовий режим між Україною та ЄС: виклики та перспективи.	2
Разом		32

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заоч.)
1	Розділ 1 Тема 1. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до	3	8

	підсумкового контролю		
2	Тема 2. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	3	8
3	Тема 3. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	5	8
4	Тема 4. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	3	6
5	Розділ 2 Тема 5. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	5	8
6	Тема 6. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка і написання контрольної роботи. Підготовка до підсумкового контролю	5	8
7	Тема 7. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	3	6
8	Тема 8. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	3	6

9	Розділ 3 Тема 9. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	5	8
10	Тема 10. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	3	6
11	Тема 11. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	3	6
12	Тема 12. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	3	6
13	Розділ 4. Тема 13. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	3	6
14	Тема 14. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю	3	6
15	Тема 15. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю.	3	8
16	Тема 16. Опрацювання літератури до теми. Відповіді на питання для самоконтролю. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до підсумкового контролю.	3	6
	Разом	56	110

5. Індивідуальні завдання *не передбачено*

6. Методи навчання

Основні форми навчальних занять – лекції, семінари, самостійна робота студентів. Навчання здійснюється із застосуванням репродуктивних, пояснювально-ілюстративних, проблемно-пошукових, дискусійних методів навчання.

7. Методи контролю Поточний контроль

- Оцінювання ступеню активності студентів та якості їх виступів та коментарів при проведенні дискусій на семінарських заняттях. В усних виступах на семінарах студент повинен продемонструвати знання основної проблематики курсу, змісту питань лекційних та семінарських занять, уміти аналізувати і узагальнювати результати наукового дослідження на основі сучасних міждисциплінарних підходів; аналізувати і пропонувати науково обґрунтовану інтерпретацію подій і явищ.
- Оцінювання письмових відповідей на теоретичні питання проблемного характеру (контрольна робота).

Підсумковий контроль (екзамен)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу

в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

8. Схема нарахування балів та критерії оцінювання навчальних досягнень

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Розділ 4	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
10	10	10	10	20		60	40	100

Поточне опитування під час лекцій (питання проблемного характеру) - 1 б . Контрольна робота (до 20 б.) - студент має продемонструвати знання філософсько-політичних аспектів європейської цивілізації, та їх історичну трансформацію, вміння креативного мислення, грамотно і логічно письмово формулювати власну думку. Оцінювання участі в дискусіях під час семінарського заняття (до 5 б.) Студент має аргументувати і відстоювати свою інтелектуальну позицію, адекватно і креативно аналізувати проблеми, що запропоновані для обговорення на семінарі, вміти вести діалог. 5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст

поставленого питання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу 4 бали – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого питання, використовує обов'язкову літературу. 3-1 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, або не аргументує свою позицію, або недостатньо використовує обов'язкову літературу при відповіді, допускає суттєві неточності. Доповнення і участь у дискусії: 2 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми, 1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

Підсумкова екзаменаційна робота: складається з 3-х відкритих питань (1 – 10 б., 2 – 15 б.), загальний бал - до 40.

Критерії оцінювання:

- знання та використання першоджерел, різних підходів для аналізу актуальних проблем історії європейської цивілізації;
- повнота відповіді;
- творчий характер аналізу й узагальнення різних теоретичних і методологічних підходів;
- навички лаконічного, чіткого, логічного, послідовного та грамотного викладу матеріалу, формулювання власних висновків;
- уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань, уміння проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами.

<p>Високий рівень до 10/15 б.</p>	<p>студент продемонстрував глибоке знання змісту питання, провів глибокий міждисциплінарний аналіз означеної проблеми; глибоко і всебічно висвітлені знання рекомендованої літератури; відповідь повністю репрезентує поставлену проблему, наведені адекватні приклади; відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних аргументованих висновків; відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння навчального матеріалу;</p>
<p>Достатній рівень до 8/12 б.</p>	<p>студент продемонстрував знання змісту питання, виклавши основні положення означеної проблеми; відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не достатньо обґрунтовані;</p>
<p>Задовільний рівень до 6/10 б.</p>	<p>студент продемонстрував уявлення з екзаменаційного питання; відсутній аналіз означеної проблематики; відповідь є фрагментарною, недостатньо логічною; висновки і узагальнення відсутні, або не відповідають змісту питання;</p>

Низький рівень до 4/8 б.	студент продемонстрував уявлення з поставленого питання; відсутній аналіз означеної проблематики; відповідь фрагментарна; висновки і узагальнення відсутні, або не відповідають змісту питання.
Незадовільний рівень 0 б.	відповідь відсутня, або не відповідає змісту питання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Балібар Е. Ми, громадяни Європи? Кордони, держава, народ / Пер. з фр. А. Репи. - К.: Видавництво «Курс», 2006. - с. 354
2. Віднянський С. В. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу. – 2-ге вид., доп. і перероб. / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов. – К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2011. – 395 с
3. Вулф, Ларі. Винайдення Східної Європи: Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва. / Пер. з англ. С. Біленького. — К: Вид-во Часопис «Критика», 2009. — 592 с.
4. Дейвіс Н. Європа. Історія. – К., Основи, 2012. – 1464 с
5. Європейська та євроатлантична інтеграція: навчальний посібник. [О.В. Баула, Т.В. Божидарнік, Т.М. Вісіна, Н.М. Галазюк та ін.] за заг. ред. О.М. Лютак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2016. – 376 с.
6. Європейський Союз: посібник. Київ: «Представництво Європейського Союзу в Україні», 2018. 140 с.
7. Інтеграція України в Європейське інформаційне суспільство: виклики та завдання / за заг. ред. Пазюка А. В. К.: ФОП Клименко. 2014. – 2012 с.
8. Копійка В. В. Європейський Союз: Історія та засади функціонування: навч. посібник – 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В. В., Шинкаренко. – Т. І. – К, 2012. – 759 с.

9. Толстов І.В. Що сказав би І. Кант про світове громадянське суспільство сьогодні? // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. – № 1012. Серія «Філософія. Філософські перипетії». – 2012. – С. 62-68.
10. Толстов І.В. Верховенство права як основний принцип легітимації політики // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. – № 877. Серія «Філософія. Філософські перипетії». – 2009. – С. 26-32.
11. Троян С. С. Концептуальні основи Середньої Європи. – К.: НМЦВО, 2005. – 196 с.
12. Beck U. Das Kosmopolitische Europa. Frankfurt am M., 2004. 174 s.
13. Hay D. Europe: the emergence of an idea. / Edition 2. – Edinburgh, Edinburgh U.P., 1968. – 151 p.
14. McCormick J. Understanding the European Union: a concise introduction. – Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan, 2005. – 260 p
15. Penn W. An Essay towards the Present and Future Peace of Europe by the Establishment of a European Dyet, Parliament or Estates (1693).

Допоміжна

1. Гантінгтон Семюел П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Пер. з англ. Наталії Климчук. — Львів: Кальварія, 2006. – 474 с
2. Гіденс Е. Нестримний світ. Як глобалізація перетворює наше життя; [пер. з англ. Н. Полішук]. К. : Альтерпрес. 2004. – 100 с.
3. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка / за ред. Умберто Еко. – Х.: Фоліо, 2020. – 528 с.
4. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Експедиції. Торгівля. Утопії/ за ред. Умберто Еко. – Х.: Фоліо, 2020. – 704 с.
5. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Замки. Торговці. Поети/ за ред. Умберто Еко. – Х.: Фоліо, 2018. – 768 с.
6. Історія Європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста / за ред. Умберто Еко. – Х.: Фоліо, 2018. – 672 с.
7. Кузик П. Націоналізм і шовінізм як категорії міжнародних відносин // Вісник Львівського національного університету. Серія: Міжнародні відносини.- Львів, 2001.- Вип.2.- С. 6 – 13.
8. Мак-Ніл В. Сходження Заходу. Історія людської спільноти – 2-ге вид., випр. – К.: НікаЦентр, 2011. – 960 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Електронна бібліотека з гуманітарних наук URL:

<https://chtyvo.org.ua/search-google/>

Євроінтеграційний портал України URL: <http://eu-ua.org/novyny/>

Український центр Європейської політики URL: <https://ucep.org.ua/>

European Historical Studies URL: <http://eustudies.history.knu.ua/uk/>